

економічного розвитку країни, ураховуючи загрози національній безпеці України;

- функціонування єдиного центру оцінки стану захищеності критичної інфраструктури;

- прогнозування загроз та оцінки ризиків для об'єктів критичної інфраструктури;

- негайне реагування на загрози об'єктам критичної інфраструктури України та ліквідація наслідків інцидентів;

- декларування безпеки власником об'єкта критичної інфраструктури, паспортизація об'єктів критичної інфраструктури;

- партнерський розподіл і чітке розмежування відповідальності за забезпечення захищеності, безпеки та стійкості критичної інфраструктури між власником і державою;

- створення податкових стимулів для інвестування у безпеку критичної інфраструктури;

- створення спрощених правових та управлінських умов для забезпечення конкурентоспроможності бізнесу, що робить належні інвестиції в безпеку об'єктів критичної інфраструктури;

- залучення громадськості та експертного співтовариства, використання консультативних (дорадчих) рад при визначенні вимог до захищеності, безпеки та стійкості критичної інфраструктури.

При вирішенні питань удосконалення державної політики захисту критичної інфраструктури необхідно враховувати те, що відповідно до статті 85 Конституції України Верховна Рада України як єдиний законодавчий орган влади України повинна визначати засади державної політики у сфері захисту об'єктів критичної інфраструктури України.

Кузнецов В. В.,

професор кафедри організації державної охоронної діяльності та безпеки Інституту Управління державної охорони України Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор юридичних наук, професор

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ: НОВІ ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Наявність як легального обігу вогнепальної зброї (за інформацією МВС України, громадяни легально володіють вогнепальною зброєю у загальній кількості близько 1,3 млн одиниць), так і тіньового ринку зброї (на думку окремих експертів він становить приблизно 4,5 млн одиниць, зокрема внаслідок війни на сході України із зони бойових дій на підконтрольну

територію потрапило, за деякими оцінками, від 700 до 800 тисяч одиниць зброї), неоднозначність у тлумаченні положень ст. 263 Кримінального кодексу України (КК) (а саме, словосполучення «без передбаченого законом дозволу»), відсутність Закону України, який би належним чином врегулював ці суспільні відносини призвели до появи чергового законопроекту «Про обіг зброї» (реєстр. № 1222 від 02.09.2019). Слід згадати, що метою законопроекту є посилення дотримання режиму законності в питаннях визначення правового режиму власності на зброю, закріплення основних прав та обов'язків громадян і юридичних осіб щодо обігу зброї та боєприпасів, врегулювання інших суспільних відносин, що безпосередньо з цим пов'язані [1].

Даний законопроект, безумовно є важливим та необхідним для нашого суспільства. Однак окремі положення законопроекту та процедури його запровадження потребують громадського обговорення та можливого доопрацювання.

По-перше, даний законопроект дозволяє продаж цивільному населенню короткоствольної нарізної вогнепальної зброї. Ця ідея неоднозначно сприймається суспільством, керівництвом правоохоронних органів та Президентом України. Пригадаймо, що 22 травня 2019 року на вебсайті офіційного інтернет-представництва Президента України Г. М. Учайкіним була зареєстрована петиція з вимогою врегулювати обіг зброї, яка набрала необхідні для розгляду главою держави 25 тисяч підписів. Автори петиції вимагали запровадити вільний обіг зброї для самозахисту. 6 вересня 2019 року було опубліковано негативна відповідь керівника держави: *«Зважаючи на визначену Конституцією України найвищу соціальну цінність – людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку, усвідомлюючи відповідальність держави перед людиною за свою діяльність та ураховуючи необхідність удосконалення правової політики і встановлення миру в суспільстві, легалізація обігу в державі зброї вбачається передчасною, а тому не може бути підтримана»* [2]. На нашу думку єдиним вирішенням цієї складної суспільної проблеми є проведення загальнонаціонального референдуму, з результатами якого парламент та Президент України, очевидно, будуть рахуватися.

По-друге, назви законопроекту слідує, що проект спрямований на регулювання обігу будь-якої зброї, однак питання обігу холодної зброї в ньому не передбачено. Отже слід уточнити назву законопроекту або розширити види зброї, передбачені у законопроекті.

По-третє, створення та ведення передбаченого законопроектом Єдиного державного реєстру цивільної зброї, на нашу думку, потребує виділення значних бюджетних коштів, а отже обґрунтування авторів у пояснювальній записці до проекту щодо фінансово-економічного обґрунтування (*«ухвалення та реалізація цього Закону потребують виділення незначних коштів з*

Державного бюджету України виключно для створення Єдиного державного реєстру вогнепальної зброї, якого нині не існує») є формальним та потребує належного доопрацювання та визначення приблизних розрахунків відповідних витрат.

По-четверте, формулювання змісту п. 5 Прикінцевих положень потребує удосконалення (*«Обмін дозволу з позначкою «Нагородна» здійснюється за умови отримання довідки про проходження курсів підготовки власників зброї, крім осіб, які на момент отримання дозволу з позначкою «Нагородна» перебували в складі Збройних Сил України, інших військових формувань або в штаті відомства, яке здійснювало нагороду»*). На нашу думку, всі вимоги до власників такої нагородної зброї повинні бути ідентичними до вимог інших громадян.

По-п'яте, не можна погодитись з положеннями частини 6 статті 35 проекту, де сказано, що у разі, якщо *«не забезпечені умови щодо наявності озброєної охорони у місцях, визначених у частинах першій та другій цієї статті, та/або якщо відсутнє охоронюване озброєним охоронцем місце для тимчасового відповідального зберігання зброї, яка належить відвідувачам (працівникам, тощо), така будівля, споруда, приміщення чи територія не є зоною, вільною від зброї, незважаючи на будь-які позначення чи рішення уповноважених органів державної влади чи місцевого самоврядування»*. На наш погляд, неприйнятним є те, що відповідно до положень законопроекту особа зі зброєю може вільно пересуватись, наприклад, по дошкільних і шкільних закладах у разі відсутності в них спеціальних місць для зберігання зброї (зокрема, важко уявити такі місця для зберігання зброї в дитячому садочку). Тому дошкільні або шкільні заклади, учбові заклади, заклади культури, харчування, супермаркети, місця масового скупчення людей безумовно мають бути місцями вільними від зброї незалежно від наявності тим місць для її зберігання.

По-шосте, запропонована у проекті стаття 174-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП) надто громіздка і підлягає розділенню на декілька окремих статей. Санкції, передбачені вказаною статтею, є надмірними, вони не узгоджуються із санкціями за інші правопорушення, що мають, на нашу думку, не меншу суспільну шкідливість. Так у запропонованій проектом частині 4 статті 174-1 КУпАП носіння вогнепальної зброї в нетверезому стані тягне за собою накладення штрафу *від п'ятисот до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян та призупинення дії дозвільних документів строком від 1 (одного) до 3 (трьох) років з тимчасовим вилученням зброї на той же строк*. Для порівняння, відповідно до статті 286-1 КК керування транспортними засобами в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, як кримінальний проступок (з 01.01.2020), карається *штрафом від однієї тисячі*

до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права керувати транспортними засобами на строк до трьох років. Оцінюючи адекватність запропонованих розмірів штрафу, слід брати до уваги, що метою адміністративного стягнення не може бути різке погіршення матеріального становища особи і створення їй матеріальних труднощів. Нагадаємо, що відповідно до статті 23 КУпАП адміністративне стягнення є мірою відповідальності і застосовується з метою виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в душі додержання законів України, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами.

До того ж, звертаємо увагу, що чинний КУпАП не містить такого виду стягнення, як *позбавлення (хоча й тимчасового) права володіти зброєю*. А отже, відповідних змін потребує стаття 30 вказаного Кодексу «Позбавлення спеціального права, наданого даному громадянину, позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю».

По-сьоме, пропозиція передбачити у ч. 4 ст. 263 КК відповідальність за «використання зброї, вибухових речовин або вибухових пристроїв, набутих без передбаченого законом дозволу, як знаряддя чи засіб вчинення злочину, відповідальність за який передбачена статтями 110, 112, 113, 121, 122, 129, 146, 147, 187, 189, 194, 261, 294, 342, 345, 345-1, 346, 347, 347-1, 348, 348-1, 349, 349-1, 350, 352, 377, 378, 379, 398, 399, 400 цього КК», на нашу думку, є сумнівною. Оскільки криміналізація саме використання зброї при вчиненні окремих злочинів є не зовсім обґрунтована. До речі, автори законопроекту не згадують ч. 4 ст. 296 КК, в якій за хуліганство, яке вчинене із застосуванням вогнепальної або холодної зброї чи іншого предмета, спеціально пристосованого або задалегідь заготовленого для нанесення тілесних ушкоджень, передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк від трьох до семи років. На нашу думку, використання зброї слід визнавати обставиною, що обтяжує покарання (з відповідними змінами у ст. 67 КК).

Список використаних джерел

1. Про зброю : проект Закону № 1222 від 02.09.2019. Фріс І. П., Магусевич О. Б. та ін. Верховна Рада України 1994–2019. 2019. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66594.

2. Навести порядок з обігом зброї, а порядок – це Закон : електронна петиція № 22/053416-еп. URL: https://petition.president.gov.ua/petition/53416?fbclid=IwAR3ZzsyrCslXKbcXqGiNldnxPXNCgi_BQDzbsmo5PAMcc5I73iOLtEzb00k.